

Verslag Plantenwerkgroep IVN/KNNV Zondag 3 juli 2022

Excursie Natuurontwikkeling heischrale graslanden, klein zeggenmoeras

Door stagiaire Judith Kuppens en de close up plantenfoto's door Robert Schadd.

Op zondag 3 juli zijn we met de Plantenwerkgroep op excursie geweest naar het natuurgebied Aaltense Goor, naar de schrale graslanden. Het natuurgebied in het reservaat is onderdeel van beheergebied Achterhoek van Staatsbosbeheer. Het is aangrenzend met het Zwarte veen en de Vennebulten.

Heischrale graslanden zijn vegetaties op voedselarme, droge tot natte, meestal zwak zure, vaak wat lemige zandbodems. Je ziet er veel grassen groeien, maar ook kruiden en heidestruiken. Er staan vaak bijzondere specifieke planten, vanwege de kalkrijke kwel. Deze graslanden zijn zeer gevoelig voor bodemverzuring. Het klein zeggenmoeras is een natte, lage voedselarme vegetatie. Dergelijke moerassen bevinden zich vooral aan de randen van een beekdal, in een middenloopgebied en zijn herkenbaar aan, de naam zegt het al, de vele 'zeggen', vaak van een klein formaat.

Allereerst heette Thea ons allen welkom en zijn we via de 'Romienendiek' naar het gebied gereden. Frank van de Ven vertelde over de geologie van het gebied, aan de hand van 3 Topografische kaarten (uit 1830; 1931; heden). Daardoor kregen we een goede indruk hoe het gebied zich heeft ontwikkeld door de tijd heen. Vervolgens gingen we het gebied in. En wat kwamen we daar zoal tegen aan

vegetatie? Een heleboel verschillende soorten planten, waarvan ik er een aantal zal toelichten:

Allereerst de Geelgroene Zegge; de Grauwe Wilg; de Katwilg; daarna zagen we de **Waterpunge**; (*Samolus valerandi*), deze behoort tot de sleutelbloemfamilie,

de soort is in Nederland plaatselijk vrij algemeen in de kuststreken, maar zeldzaam in Twente en de Achterhoek en elders zeer zeldzaam. De onbehaarde plant wordt 5 tot 50 cm hoog. De onderste brede bladeren hebben een wortelrozet, de lichtgroene iets vlezige bladeren zijn omgekeerd eirond. Bloeit vanaf juni tot in de herfst, met kleine witte bloemetjes, die in een tros staan, 5 kroonbladen vergroeid, 5 kelkbladen vergroeid, de stengel is glad en kaal.

Wilde Bertram; (*Achillea ptarmica*) behoort tot de composietenfamilie, de plant wordt 30-90 cm hoog en

vormt ondergronds uitlopers, bladeren hebben dubbelgezaagde bladrand met spitse top, bloemen zijn wit, in de hoofdjes zitten stroschubben (vliezig schutblaadje), de vrucht is een nootje (kleine droge, harde, niet openspringende, eenzadige vrucht), bloeit van juli tot september. Komt voor op natte grond aan waterkanten, nat grasland en moerasachtige grond.

Vervolgens werden Kluwenzuring; Hazenzegge; Hoge Cyperzegge; Rode Waterereprijs; Greppelrus; Snavelzegge en Getande Weegbree gespot.

Wolfspoot; (*Lycopus europaeus*) algemeen voorkomende soort uit de

Lipbloemenfamilie, vierkante rechtopstaande stengels, bladeren staan kruisgewijs, zijn langwerpige, randen getand tot gezaagd, bloemen in schijnkransen, bloemkronen zijn tweezijdig symmetrisch, twee goed ontwikkelde meeldraden in plaats van vier, te vinden in moerasachtige vegetatie;

Zilvermos; (*Bryum Argenteum*) mossoort in de familie Bryaceae, duidelijk te herkennen aan de zilveren toppen, de wormvormige stengels en de geringe lengte (0,5 tot 1,5 cm lang), eivormige bladeren worden geleidelijk smaller en overlappen elkaar, de sporenkapsels zijn donkerrood van kleur, zeer goed bestand tegen uitdroging en daarom wijd verspreid, ook in steden.

Blaartrekkende boterbloem; (*Ranunculus Sceleratus*) uit de Ranonkelfamilie,

gladde, rechtopstaande stengel met een grote holte, de planten zijn vrijwel helemaal kaal, de bladeren zijn ingesneden, aan het uiteinde van de vertakte stengel staat een alleenstaande gele bloem, de kleine kroonbladen zijn geel tot lichtgeel van kleur, bloemdoorsnede is nauwelijks 1 cm groot, heel opvallend: bij de oudere bloemen zie een uitgroeïende zuil, met daarop rijpende dopvruchten. Te vinden in nat grasland, moerassen. Giftige plant vanwege stofje protoanemonine, gekreukte bladeren kunnen op de huid blaren veroorzaken.

Vervolgens zagen we de Schildereprijs; Dwergzegge; Biezenknoppe; Pitrus; Akkermunt; Kleine waterknoop;

Lisdodde en Moerasrolklaver

Kranswier; meercellige zoetwateralgen, meestal groeien kranswieren in helder, voedselarm, onbeschaduwde stilstaand water dat zoet tot brak is. Als het water voedselrijker wordt, wordt het vaak weggeconcurrerd. Daarom zijn ze een indicator van onvervuild water.

Watermunt; (*Mentha Aquatica*) Lipbloemenfamilie, stengels zijn 30-90 cm lang, hebben langwerpige gezaagde tot gekartelde bladeren, bladeren ruiken sterk naar pepermunt, de bloeiwijze bestaat uit één of twee schijnkransen, kelkbuis is 4-5 mm lang en heeft lancetvormige tanden, bloeit van juni tot eind oktober, de bloemen zijn roodachtig-lila van kleur en bolvormig, je vindt hem in oevers, moerassen, langs sloten en blauwgraslanden;

Tengere rus; (*Juncus tenuis*) is een soort uit de Russenfamilie, met grasachtige vlakke schutbladen, ze hebben ondergrondse wortelstokken en de bladeren zijn licht tot grasgroen, smal en goetvormig, ze worden snel bruin en vezelig, de planten vormen pollen, de bloemetjes zitten dicht op elkaar, spitse bloemdekbladen.

Vervolgens kwamen we de Bastardklaver tegen; de Gevleugelde Hertshooi; Kleine Klaver; en Hengel, de halfparasiet.

Na dit prachtige grasland te hebben geëxploreerd, zijn we nog naar het natuurgebied de Vennebulten gereden, waar de schaapskooi is gelegen bij de uitkijktoren. Onze gidsen wilden ons deze vegetatie gráág laten zien en daarvoor moesten we wel even tussen de schapen gaan lopen...En wat kwamen we dáár tegen? Schapezuring; Trekrus; Vingerhoedskruid; Ruwe berk; Korstmoss; Pijpestro; Knolrus, Zwarte Zegge.

Gewone Waternavel; je moet soms zoeken om dit laagblijvende plantje te vinden, de *Hydrocotyle vulgaris*. Dit is een kleinblijvende plantensoort, met kleine gelobde ronde blaadjes, de hoofdnerf komen uit één punt. De stengel groeit liggend en kruipend. Om de bloemetjes te vinden moet je vaak nóg lager kijken, onder de blaadjes, de bloemetjes hebben een paar kransen met kleine witte en roze bloemetjes, die als een samengesteld scherm bloeien.

Mospest oftewel **Grijs Kronkelsteeltje** (*Campylopus Introflexus*) is een mos dat behoort tot de Kussentjesmosfamilie, een meerjarig bladmos dat een dichte zode vormt, de stengels hebben een lengte van 2 tot 6,5 cm de bladen zijn 3 tot 6 mm lang, met opvallend glashaar. Door die glashaar krijgt het mos een grijze waas. Een invasie van deze soort kan leiden tot achteruitgang van soortenrijke korstmossenvegetaties. Vandaar de naam 'Mospest'.

Kleine zonnedaauw; (*Drosera Intermedia*) uit de Zonnedauwfamilie, is een

bijzondere plant. Ze behoort namelijk tot de vleesetende plantensoorten. Een klein aantal plantensoorten staat op zeer mineraalarme bodem en is daardoor voor de aanvulling van het dieet afhankelijk van het vangen en verteren van kleine insecten... Het is een kleine plant, ze wordt niet groter dan 10 cm, die in een zeer specifiek milieu groeit, (vaak in de zomer droog en in de

winter nat). De bladeren van deze kleine plant zijn spatelvormig en staan in rozetten. Ze hebben klierharen met druppels. In deze druppels zitten de enzymen die de gevangen prooi kunnen verteren.. De bloem is wit en komt zijdelings omhoog. Ik vind het een prachtig plantje!

En... jawel..., last but not least: **de Rijsbes:** (*Vaccinium Uliginosum*) is een kleine struik uit de heidefamilie, de naam 'Uliginosum' betekent moerassig. Draagt witte tot roze bloemetjes, in trosjes van twee tot drie stuks, de plant bloeit in mei en juni, de bessen lijken op de bosbes, maar zijn ovaler van vorm, de vruchten rijpen in de nazomer, blauwe schil, wit vruchtvlees en kleurloos sap. De ovale loofblaadjes zijn blauwgroen van kleur. Groeit in bosvennen met turfhoudende aarde, de rijsbes kan verwerkt worden tot jam, gelei en sap.

In het Vragenderveen tref je de Rijsbes ook aan.

Het was weer een interessante middag, met dank aan de gidsen!